

The directions of Ivan Ohienko's scientific heritage such as pedagogical, source-study and bibliographic, linguistic, national idea embodiment were outlined in the article. The main peculiarities of Ivan Ohienko's views on the role of a book, particularly Fiction, as a means of the personality's spiritual culture formation were revealed. The main Ivan Ohienko's works referring to children's reading were analysed, e. i. "Manual for Home and Classroom Reading", "Copybook for the Literature Review and notes on the Read Books" (Kyiv, 1914), "Copybook for coping and Analysis of Poems and Fables" (Kyiv, 1915), "Copybook for notes on the read books" (Kyiv, 1916). Ivan Ohienko's "reader's rules", "expressive reading rules", advices on independent work with the book and bibliographic and linguistic analysis of Fiction were considered. The before mentioned methodical manuals serve as a prototype of current printed copibooks, which contain questions and tasks of various complexity levels, through which a differentiated approach to teaching is applied.

The article analyses such Ivan Ohienko's works as "Native word. Primary Ukrainian literary language grammar", "Native writing", "Native word", "Ukrainian grammar", in which the author used classic Ukrainian literature works by I. Kotliarevskiy, I. Franko, O. Oles etc. as a basis of exercises for native language studying.

The article shows that I. Ohienko's methodology of developing pupils' reading skills is marked by a multifaceted, interesting content. Its creative application is also possible in practice of preschool education, particularly with senior preschool age children. An elementary analysis of the children book, according to I. Ohienko's scheme, enriches the experience of preschoolers with bibliographic, literary, artistic and linguistic knowledge and skills.

The article also underlines that Ivan Ohienko paid a lot of attention to the establishing of libraries in the institutions where he worked. Being a genuine scientist and teacher, he had formed a personal library and constantly replenished it with professional literature.

Key words: Ivan Ohienko, scientific heritage, spiritual culture, children fiction, methodical work.

УДК: 373.29:37.091.4 Кумон

DOI: 10.32626/2309-9763.2018-25.-2.147-151

Ірина Газіна
Iryna Hazina

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: НЕТРАДИЦІЙНА МЕТОДИКА KUMON

INNOVATIONS IN PRESCHOOL EDUCATION: KUMON NON-EVALUATION METHOD

У статті здійснено аналіз методики навчання дітей дошкільного віку, запропонованої японським математиком та педагогом Тору Кумоном. Акцентується увага на історії її створення, суті та особливостях. Розкриваються основні принципи методики Кумон: навчання від простого до складного; успіх із самого початку; зрозуміти все від "а" до "я"; секрет досконалості – в практиці; кожна дитина може це. Суть математичного підходу Кумон полягає в тому, щоб регулярно вирішувати приклади на додавання, віднімання, множення й ділення, базові арифметичні операції. Дитина має рухатися поетапно, вирішуючи завдання до тих пір, поки це не буде відбуватися швидко й легко. Охарактеризовано структуру та принципи побудови робочих зошитів Кумон.

Ключові слова: методика Кумон, Тору Кумон, дошкільна освіта, математика, робочі зошити.

Кожен сучасний педагог, працюючи в системі дошкільної освіти, має бути в постійному пошуку нових форм, методів, прийомів навчання та виховання дітей дошкільного віку. Цього вимагає плинність часу. Змінюється світ, змінюється людство, змінюються і

діти. Уже в дошкільному віці вони легко опановують новітні технології. Їх цікавить усе, що відбувається навколо них. Наше завдання дати їм змогу розвиватися відповідно до часу. Водночас, у період дошкільного дитинства відбувається формування своєрідного фундаменту особистості. І від того, як ми його побудуємо, чим наповнимо, як використаємо усі можливості дитини, закладені у неї природою, залежатиме, якою постане сформована нами особистість у майбутньому.

Ефективність навчання та виховання великою мірою залежить від бажання педагога постійно рухатися вперед, знаходити щось нове, або ж реформувати у сучасні умови забуте “старе”: вивчаючи, переосмислюючи, зважуючи та впроваджувати у свою діяльність. Тому сьогодні ми все частіше звертаємося до авторських методик Б. та О. Нікітиних, М. Зайцева, Г. Домана, Вальдорфської педагогічної системи та системи Монтесорі тощо, які спрямовують навчально-виховний процес на інтенсивний розвиток дошкільника, пропонуючи найефективніші, відповідні віку, методи та форми педагогічного впливу. У цьому випадку доречною є теза Глена Домана, що “мозок дитини з самого народження запрограмований на навчання ... чим інтенсивніше буде навантаження на мозок дитини в перші роки її життя, тим краще розвинеться й інтелект”. При цьому він зауважував, що “...наші діти будуть настільки розумніші, наскільки більше можливостей бути розумними ми їм надаємо” [2, с.123].

Загалом, саме від педагогів та батьків залежить інтелект дитини, від їх професіоналізму, сміливості, здатності допомогти дітям у їх перших кроках на шляху навчання, від того, які їм будуть створені умови навчання, настільки сам процес навчання буде послідовним і цілеспрямованим.

Сьогодні вітчизняні педагоги ведуть пошук методик навчання, найбільш ефективних та максимально адаптованих до вікових особливостей дошкільників. Водночас відбувається активний моніторинг практики дошкільного навчання та виховання, що застосовують в зарубіжних країнах Європи, Азії та Америки.

Однак окремі цікаві та ефективні методи навчання, на жаль, досі не відомі не те, що широкому загалу, а й навіть фахівцям із дошкільної освіти. Вони не завжди знаходять місце у навчально-виховному процесі в закладах дошкільної освіти. Це спричинене як низьким рівнем ознайомлення в суспільстві з такими системами навчання та виховання, а також домінуванням старих стереотипів, породжених ще радянською тоталітарною системою, яка підпорядковувала все навчання і виховання спільним і єдиним завданням й визнавала єдині методи, так і звичайним небажанням багатьох педагогів щось шукати, змінювати, працювати над собою.

Така ситуація повною мірою стосується таких доволі схожих, але й цілком відмінних методів підготовки дітей дошкільного віку до школи, як системи Kumon та Gakken, що виникли в Японії, проте на сьогодні поширилися і здобули популярності в провідних країнах Європи та Америки.

Власне *метою нашої статті* є аналіз змісту, особливостей методики Kumon та основних її принципів.

Система дошкільного навчання Kumon зародилася в Японії, проте на сьогодні у спеціалізованих центрах Kumon за цією методикою займаються 4 млн дітей від 2 до 17 років у 47 країнах світу [5].

Тору Кумон народився в Японії у префектурі Кочі. Після навчання в університеті Осаки, отримав диплом математика й тривалий час працював репетитором, готуючи майбутніх студентів до вступу у заклади вищої освіти. У 1954 році дружина Тору виявила у їхнього сина Такеші в кишені зім'ятій папірець – це був тест із математики, виконаний украй погано. Батько-математик був засмученим “успіхами” сина, відтак вирішив усерйоз взятися за його навчання. Він з'ясував, що причиною неуспішності сина є невідповідне засвоєння матеріалу в молодших класах, що й призвело до проблем із математикою. Щовечора Тору готував для сина сторінку прикладів, які були підібрані відповідно до здібностей Такеші. Розв'язання задач займало близько 30 хвилин. Після того, як навички закріплювалися,

Тору ускладнював завдання, але рівно настільки, наскільки син міг з ними впоратися. Так народився метод Kumon [1].

Перший центр Kumon відкрився в 1958 році. А в 1991 році була випущена програма з навчання читання, в основі якої лежали ті ж принципи, що і при навчанні математики, запропоновані Тору Кумоном.

Сьогодні дошкільна освіта за методикою Kumon надзвичайно популярна в Японії та все більше здобуває визнання у світі. У Японії відвідування кумонівських класів є мало не пугівкою в хороше життя, а наявність у біографії “кумонівської сторінки” – вимогою номер один для роботи у великій компанії. Цілком промовистим є девіз головної сторінки офіційного сайту Kumon: “Школа готує до іспитів. Kumon готує до життя” [1].

У чому ж полягають основні принципи методики Kumon?

Перший принцип – навчання від простого до складного. Семестр у школі Kumon розділений на рівні. Кожен наступний рівень складніший від попереднього. Дитина переходить на наступний етап тільки після того, як повністю закріпить пройдені знання з попередньої теми.

Другий принцип – успіх із самого початку. У центрі Kumon заняття починаються з тієї відправної точки, яка найбільш підходить дитині. Це може бути програма на рівень нижче відповідної програми в школі чи дитячому садку, однак вона має бути засвоєна дитиною на всі 100%.

Третій принцип – зрозуміти все від “а” до “я”. Дитина буде працювати до тих пір, поки не зрозуміє усі деталі, запропонованих завдань.

Четвертий – секрет досконалості – в практиці. Методика Kumon вимагає щоденної роботи. Дитина не тільки навчиться рахувати, множити, але й має зрозуміти саму суть предмета. Це надзвичайно дисциплінує і розвиває посидючість.

Наступний принцип – кожна дитина може це! Т. Кумон переконався на прикладі тисяч своїх випускників, що при грамотному підході (від простого до складного, щоденні вправи, повторення пройденого, нагороди) усі діти можуть впоратися із завданнями програми [1].

Ззовні заняття за методикою Kumon нагадують відомі картки Глена Домана, що вимагають постійного й однотипного тренування. Однак за всією цією щоденною “роботою” дитини лежить вникання в суть предмета: зрозумівши принцип виконання ста однотипних прикладів, дитина зможе виконати сто перший [3].

Суть математичного підходу Kumon полягає в тому, щоб регулярно вирішувати приклади на додавання, віднімання, множення й ділення, базові арифметичні операції. Дитина має вирішувати завдання до тих пір, поки це не буде відбуватися швидко й легко. При цьому важливими є швидкість і точність виконання завдань. Згодом матеріал ускладнюється. Діти опановують більш складні операції з числами. Те, що дитина рухається поетапно, залежно від своїх навичок і здібностей – відмінна риса методики. Діти роблять тільки те, що вони можуть робити. Вони це можуть робити повільно, але вірно, уникаючи зайвих стресів.

Програма Kumon з математики складається з 23 рівнів від рахунку до інтегрального та диференціального числення. Всього в математиці Kumon 460 сходинок, на кожній сходинці 10 аркушів з прикладами – тобто за час проходження математики в школі Kumon необхідно заповнити 4600 аркушів із завданнями [4].

У читанні дитина також рухається поетапно. Тут 22 рівня, які включають у себе: “Дивись, слухай, повторюй”, співставлення слів із картинками, фонетика, приголосні й голосні звуки, будова простих речень, підмет і присудок тощо.

Спочатку дитині показують аркуш із картинкою, на якій намальований, наприклад, автобус. Дорослий каже: “Це автобус”. Дитина повинна повторити слово “автобус”. Як тільки вона зможе чітко й правильно вимовити слово “автобус”, її вчать співвідносити фонетичне “автобус” з графічним “автобус”.

Наступний щабель – дитина має розпізнавати в реченні з незнайомих слів слово “автобус”. Це початкові рівні навчання, далі робота йде по наростаючій.

Т. Кумон уважав, що якщо дитина не бажає вчитися, то її не слід звинувачувати в цьому. Річ у тім, що матеріали, які ми зазвичай використовуємо для навчання дітей в школі, занадто нецікаві, а інструкції – недостатньо зрозумілі. Повтор та регулярні заняття, на думку Т. Кумона, формують необхідні вміння швидко та без особливих труднощів розв’язувати математичні задачі та приклади.

Яким чином проводяться заняття у школі Кумон?

Перед початком занять проводиться діагностика, щоб можна було визначити рівень знань дитини. Бажано, щоб під час діагностики були присутні батьки.

Після запису дитина відвідує центр на регулярній основі, як правило, двічі на тиждень. У дні, вільні від занять, дитина виконує домашні завдання вдома – впродовж 10-20 хвилин.

У класі учні, зазвичай, здають домашні завдання, забирають домашню роботу. Потім вони сідають і вирішують приклади в класі. Поки чекають результатів цього міні-іспиту, займаються різними математичними іграми. За успішно виконану роботу малюки отримують стікери й долари Кумон від інструктора. А потім ідуть додому з отриманими новими домашніми завданнями. Завдання вибирає інструктор відповідно до рівня знань дитини. Завдання подані в спеціальних зошитах [4].

Сьогодні на ринку України з’являються робочі зошити Кумон, які можна легко відрізнити за фірмовим знаком із зображенням обличчя, його називають “Особа, що мислить”.

Загалом робочі зошити побудовані згідно з принципами методики Кумон. Кожен зошит містить захопливі завдання, які формують навички тримати олівець, проводити лінії, вирізати, клеїти, рахувати, писати цифри й букви. Кожна серія зошитів призначена для конкретного досвіду й віку. У кожному зошиті подано 40 завдань, які розраховані на місяць-два занять. Головна умова – займатися щодня, послідовно й потроху, що є надзвичайно важливим. Адже ключовим принципом методики Т. Кумона є послідовне ускладнення, рух від найпростішого до складнішого та найскладнішого. Іншою особливістю робочих зошитів Кумон є акцент не лише на механічне відпрацювання тих, чи інших навичок. Ці зошити привчають дитину до самостійності. Участь батьків в освітньому процесі фактично зводиться до нуля. Завдяки ілюстраціям, дизайну сторінок усі завдання інтуїтивно зрозумілі дитині. Вона відкриває зошит і сама все робить, без підказок з боку.

Зазначимо, що розробники підійшли до створення методичного забезпечення освітнього процесу з притаманною японцям прискіпливістю, врахувавши найменші деталі. Ними досконало продумано відповідно віку учнів розмір зошитів та товщина паперу. Так, зошити для дітей 2 років – маленького формату; зошити для старших дітей – великого. Щільність паперу теж різна. Наприклад, у зошитах для малюків використовують найщільніший папір. Адже якщо папір буде занадто тонким, він може порватися, що засмутить малюка. Він, відповідно, не отримає задоволення від виконаного завдання, що надалі призведе до втрати інтересу до занять. Чим старшою є дитина, тим папір у зошитах тонший. Усе робиться для того, щоб дитині було зручно писати.

Ще одним прикладом продуманості є самі ілюстрації до завдань. З самого початку у зошитах пропонують завдання надзвичайно прості, однак з яскравими ілюстраціями. Це сприяє тому, що дитина сприймає навчання як гру. Чим далі, тим завдання стають складнішими, а ілюстрації – менш насиченими та барвистими. Розробники виходили з того, що чим складніше завдання, тим сильніше дитині потрібно концентруватися і її ніщо не повинно відволікати.

Ще одним цікавим моментом є те, що в зошитах на вирізання дитина не просто вирізає – в кінці у неї виходить якась іграшка, з якою вона потім може гратися.

Робочі зошити Kumon розподілені за віковими групами та розраховані на велику аудиторію дітей від 2 до 8 років. Це розвивальні вправи для найменших, зошити на розвиток логіки, математична серія та зошити з підготовки до школи. Кожен зошит присвячений певному виду діяльності дитини: “Лінії та лабіринти”, “Вчимося малювати”, “Вчимося вирізати та клеїти”, “Вчимося рахувати”, “Вчимо англійський алфавіт”, “Вчимося визначати час”.

Завданням методики Kumon є допомога дітям сформувати навички швидше однолітків, випередити навчальні програми дитячого садка чи шкільних програм.

Система Кумона не залишає байдужих. Є як завзяті послідовники, так і противники. І якщо з боку останніх можна почути про втрачені хвилини життя, про зазубрювання тощо, то прихильники в захопленні вигукують: “Це те, що потрібно. Ми ще нічого не знаходили кращого!!!”

Безперечно, методика Kumon, яка здобула популярність у багатьох країнах світу, має всі підстави для застосування у дошкільній навчальній практиці сучасної України. В умовах реформування галузі та орієнтуванні на найкращий світовий досвід, саме методика Kumon може стати ключовою платформою формування нової особистості нової України.

Список використаних джерел:

1. Даниленко М. Методика Кумона. Медленно, но верно к намеченной цели // <http://www.deti-club.ru/doshkolnoe-obrazovanie-metodika-kumona>
2. Доман Г. Гармоничное развитие ребенка. Москва, 1996. 170 с.
3. Как работает уникальная японская методика обучения детей // <https://deti.mann-ivanov-ferber.ru/.../kak-rabotaet-unikalnay...>
4. Методика Kumon. Развивающие методики. – Школа семи гномов // <https://shkola7gnomov.ru/parents/.../id/metodika-kumon>.
5. Що таке Gakken, або японські принципи розвитку майбутніх геніїв // <http://www.maminblog.com/2016/03/chto-takoe-gakken-ili-yaponskie-principy-razvitiya-budushhix-geniev.html>.

The article analyses the method of teaching children of preschool age introduced by the Japanese mathematician and teacher Toru Kumon. The focus is on the history of its creation, its essence and features. The main principles of the Kumon method are described: learning from simple to complex; success from the very beginning; understanding everything from “a” to “z”; the secret of perfection is in practice; every child can do it.

The essence of the Kumon mathematical approach is to solve math problems on addition, subtraction, multiplication and division, basic arithmetic operations on a regularly basis. The child must solve the problem until he / she does it quickly and easily.

The fact that children move in stages, depending on their skills and abilities is a great feature of the method. Children do just what they can do. They can do it slowly, but correctly, avoiding unnecessary stress.

The structure and principles of Kumon copybooks are described. Each copybook contains exciting tasks to form the skills of holding a pencil, drawing lines, cutting, using glue, counting, and writing numbers and letters. Each series of copybooks is designed for specific experience and age. The copybooks contain 40 tasks for a month or two classes. The main condition is the regularity and sequence of classes.

The task of the Kumon method is to help children develop skills faster than their peers and overcome kindergarten or school curricula.

Key words: Kumon method, Toru Kumon, pre-school education, mathematics, copybooks.